

JACQUES ELLUL'DE
GERÇEKLİK VE HAKİKAT

Kübra ÇOLAK

EskiYeni Yayınları: 147

JACQUES ELLUL'DE GERÇEKLİK VE HAKİKAT

Kübra ÇOLAK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA

Kapak Resmi
Şüheda ÇOLAK

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2022

ISBN: 978-625-7673-59-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

JACQUES ELLUL'DE
GERÇEKLİK VE HAKİKAT

Kübra ÇOLAK

Ankara 2022

Kübra ÇOLAK

Trabzon'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde lisans; İstanbul Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. Halihazırda İstanbul Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir.

Babam için...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	9
ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

GERÇEKLİK; GÖRSEL VE TEKNİK	45
1.1. Gerçekliğin Bir Kefesi: <i>Ağaçvari</i> Görsellik	48
1.1.1. Hareket İmkânının Kısıtlayıcısı Olarak Görseller	49
1.1.2. Görseli Seyretmede Görenin Tutsaklığı	53
1.2. Gerçekliğin Diğer Kefesi: Makine ve Teknolojinin <i>Ötesi</i> Olarak Teknik	55
1.2.1. Geleneksel Tekniğin Yapı Ol(a)maması	57
1.2.2. Tekniği <i>Öteye</i> Taşıyan Özellikler	61
1.2.3. Tekniğin Felsefi Etkileri	66
1.2.3.1. Düşüncenin Etkilenmesi: Düşünme ve Düşünememe	67
1.2.3.2. Teknik Ortamda Bilginin İmkânı	71
1.2.3.2.1. Bilginin Amacındaki Dönüşüm	71
1.2.3.2.2. Bilginin Çoğalmasının Sonucu: Anlamsızlaşma	76
1.2.3.3. Teknik Ortamda “Var Olmak”	82
1.2.3.3.1. Özgürlük Olmadan Varlık Var Olabilir mi?	83
1.2.3.3.2. Özgünlüğün Yadsınmasında Öz’ün Hâli	85
1.2.3.3.3. İnsanın Yeni Ortamı: Yapaylıkta Varlık	91
1.2.3.3.4. Varlığın Nesneleşmesi ve Nesnenin Varlık Kazanması	96
1.2.3.4. Teknik Özerklikte Ahlakın İmkânı	99
1.2.3.4.1. Teknik, Ahlak ve Değerler Açısından Nötr Müdür?	100
1.2.3.4.2. Ahlakın Dönüşümü	102
1.2.3.5. Teknik Ortamda Aşknlık	108
1.2.3.5.1. Aşknlığın Bertaraf Edilmesi	109
1.2.3.5.1. Aşknlığın Aşılması: Tekniğin Aşknl Olma Girişimi	111

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİNAL EVRE: GERÇEKLİK VE HAKİKAT ARASINDAKİ

EŞİK -----	123
2.1. Özgürlük İçin Bir Yol Var mı?-----	125
2.1.1. Özgürlüğün Olmadığı Bir Tavrın Ellul İçin İmkanı: Yapay Mağaraya Hapsolmek-----	126
2.1.2. Özgürlüğe Giden Patikanın Açılması: Tehlikenin Bilincine Varabilmek-----	131
2.2. Gerçeklikten Hakikate Açılan Geçit-----	141
2.3. Sınırın Aradığı: Eşikten Geri Dönmek veya <i>Öte</i> 'ye Geçmek ---	144
2.4. <i>Öte</i> 'ye Geçebilmenin Kaynağı: Umut-----	148
2.4.1. Umut Yanılgıları-----	148
2.4.2. Hakiki Umut-----	152
2.4.2.1. Umudun Tesisinde İnsanın Etkinliği-----	155
2.4.2.2. Umudun Tesisinde İnsanın Bekleyişi-----	161
2.4.2.3. Umudun İnanç Boyutu-----	163
2.5. Hakikate İlk Adım: İnanç-----	165
2.5.1. Şüphe ve Kesinlik Arasında İnanç-----	168
2.5.2. İnancın İnananı Diriltmesi-----	172

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAKİKAT ALANINDA ÖZGÜRLÜK TASAVVURU-----

3.1. Hakikat-Özgürlük İlişkisi-----	179
3.2. Özgürlüğün Söz/Kelime/Dil'de Tesisi-----	184
3.2.1. Sözün Rizomsu ve Boşluğu Yapısı-----	191
3.2.2. Dil İnsanı Neye Çağırır?-----	199
3.2.2.1. Sözü Canlandırmak-----	200
3.2.2.2. Kendini ve Başkasını Keşfetmek-----	210
3.2.3. Çok Yönlü Söz: Diyalog-----	215
3.2.3.1. İnsandan İnsana Söz-----	216
3.2.3.2. İnsandan Tanrı'ya Söz: Dua-----	220
3.2.3.3. Tanrı'dan İnsana Söz-----	226
3.2.4. Söz'ün Vücut Bulması-----	231
3.2.5. Sözü İşit(e)memek-----	239

SONUÇ-----257

KAYNAKÇA-----261

KISALTMALAR LİSTESİ

- A.e. : Aynı eser
A.y. : Aynı yer
Bkz. : Bakınız
c. : Cilt
Çev. : Çeviren
Ed. : Editör
Haz. : Yayına hazırlayan
Nşr. : Neşreden
s. : Sayfa/sayfalar
t.y. : Basım tarihi yok
v.d. : Birden fazla yazarı/editörü/çevirmeni olan eserlerde ilk yazardan sonrakiler
vb. : Ve benzeri
Yay. : Yayınları
y.y. : Basım yeri yok

ÖN SÖZ

Ellul, “Küresel düşün, yerel hareket et!” iddiasını düşünce-sinin zeminine yerleştirmiştir. Bir şeyin eleştirilmesi ve analiz edilmesi için bütün yolların ihata edilmesi gerekir. Buna karşılık bir çözüm bulmak istediğimizde yapılması gereken kendimizde ve çevremizde küçük bir patika açmaktır. Bu çalışmanın temel amacı, Ellul’ün düşüncesinde bütün yolları ihata eden tekniği analiz ederek, insanın kendisi ve etrafındakiler için bir patika açmaktır.

Bu amacın gerçekleşmesi için çalışırken gerçeklik alanı zorunluluk, görseller, teknik ve tekniğin etkileri ile; liminal alan farkındalık bilinci, umut ve inanç ile; hakikat alanı söz, işitme ve konuşma ile şekillendi. Ellul’ün düşüncesinde zorunluluk alanındaki teknik, en genel ve evrensel bir olguyken, hakikat alanında dil insana ontolojik olarak en yakın olandır. Bu yüzden her şeyi kapsayan ve hakimiyeti altına alan tekniğe karşılık, dil aracılığıyla özgürlük tasavvuru oluşturduk.

Bu çalışmada bana danıştığım her konuda ilmî tecrübe ve birikimleriyle yol gösteren hocam Prof. Dr. Bayram Ali Çetinkaya’ya sonsuz şükranlarımı sunarım. Bu serüvende değerlendirme, katkı ve tavsiyeleri ile bilgi ve deneyimlerinden istifade etmemi sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Ali Durusoy, Prof. Dr. Hakan Olgun, Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci, Doç. Dr. Muharrem Hafız, Dr. Öğr. Üyesi Tuba Nur Umut Dönmez, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Münteha Kot’a ve Nizamettin Yılmaz hocama müteşekkirim. Bir çalışma ortaya koymanın zorluklarını benimle paylaşan kıymetli ailem ve arkadaşlarıma manevî desteklerinden ötürü teşekkür ederim. Bilhassa bilgisiyle zihnimi her daim besleyen, bana ilim sevgisini aşılayan ve her za-

man özgün düşünme imkanı sunan, fakat bu çalışmanın son halini göremeden aramızdan ayrılan babam ve ilk hocam Ömer Çolak'a hem philia hem de sophia kaynağım olduğu için minnettarım.

Kübra ÇOLAK
İstanbul 2022